

SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 23/2006 rd

Regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av ikraftträdelsebestämmelsen i la- gen om ändring och temporär ändring av lagen om utkomststöd och ändring av 24 § i lagen om utkomststöd

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 5 oktober 2006 en proposition med förslag till lagar om ändring av ikraftträdelsebestämmelsen i lagen om ändring och temporär ändring av lagen om utkomststöd och ändring av 24 § i lagen om utkomststöd (RP 165/2006 rd) till social- och hälsovårdsutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- konsultativ tjänsteman Aune Turpeinen, social- och hälsovårdsministeriet
- forskare Jouko Karjalainen, Forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården
- utvecklingschef Sirkka-Liisa Karhunen, Finlands Kommunförbund.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår ändringar i lagstiftningen om utkomststöd. Försöket att utreda hur utkomststöddagarnas sysselsättning och stödbeloppet påverkas av att en del av stöddagarnas förvärvsinkomster lämnas obeaktade när utkomststöd beviljas föreslås fortgå fram till slutet av

2008. Dessutom föreslås en lagteknisk korrigering i paragrafen om ändringssökande.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2007 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2007.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

I propositionen föreslås att det försök att samordna utkomststödet och förvärvsinkomsterna som ursprungligen skulle pågå i tre år än en gång förlängs, nu till utgången av 2008. Med försöket vill man utreda hur utkomststöddagarnas syssel-

sättning och stödbeloppet påverkas av att en del av stöddagarnas förvärvsinkomster lämnas obeaktade när stödet beviljas. Syftet med försöket är att uppmuntra utkomststöddagare som omfattas av utkomstskyddet för arbetslösa eller helt saknar inkomster att ta sig ut i arbetslivet även om

de inte skulle förtjäna särskilt mycket på grund av exempelvis deltids- eller kortjobb.

Stakes gjorde en uppföljande undersökning under försökslagens första fas (2002—2005). Undersökningen pekar på magra resultat av försöket. Utkomststödtagarnas arbetsinkomster ökade något, men klart mindre än man räknade med då försöket inleddes. En del stödtagare drog också ned på jobbandet trots stödlagen. Hur som helst fick inkomsttillskottet inte fler stödtagare att börja söka jobb. På basis av undersökningsresultatet kan man fråga sig om det enbart räcker med att se över de stimulerande faktorerna för att få väsentligt fler utkomststödtagare att söka sig ut på arbetsmarknaden. Det är inte morötterna som utgör det största hindret för att söka jobb utan bristen på lämpliga arbetstillfällen. Utkomststödtagarna har ofta så svag arbetsmarknadskompetens att inte ens korta anställningar blir aktuella.

När försökslagen förlängdes 2005 höjdes taket för privilegierade inkomster från 100 till 150 euro. Under förlängningstiden har man alltså kunnat studera om en högre privilegierad inkomst genererar större sysselsättningseffekter. Bedömare hävdar att den sammantagna effekten fortfarande är mycket blygsam. Bland de positiva effekterna av lagändringen kan ses en rättvisare behandling av utkomststödklienterna och en skäligare nivå på utkomststödet till klienter som jobbar.

I ett antal kommuner blev inkomstprövningen stängare när försökslagen trädde i kraft. Bestämmelsen har tillämpats schablonmässigt utan hänsyn till möjligheten att lämna mer än 20 procent av inkomsterna obeaktade i uträkningen av den privilegierade inkomsten. Utkomststödklienterna fick det alltså sämre i de kommuner som under den tidigare bestämmelsen förhöll sig generösare till arbetsinkomsterna. När den privilegierade inkomsten höjdes till 150 euro minskade fallen där kommunens på egen praxis baserade privilegierade inkomst var högre än det ursprungliga beloppet i försökslagen. Utskottet understryker att den permanenta bestämmelsen i

11 § 2 mom. om att ringa förvärvsinkomster inte ska beaktas är primär och att försökslagens bestämmelse om en privilegierad inkomst på minst 20 procent inte kringskar kommunernas prövningsrätt visavi inkomster som inte beaktas.

När försökslagen senast förlängdes satte social- och hälsovårdsutskottet särskild fokus på problemen med att samordna socialskyddet och förvärvsarbete (ShUB 35/2004 rd). Samordningen av överlappande förmåner leder till stora kast i hushållens inkomster när en klient tar emot ett kortjobb. Förvärvsinkomsterna minskar i och för sig behovet av utkomststöd men leder i förlängningen till ett ökat stödbehov, eftersom inkomsterna minskar både arbetsmarknadsstödet och bostadsbidraget. Då samordningen av inkomster och förmåner sker med en viss eftersläpning tvingas man senare till återkrav, ofta i en situation där klienten inte längre har några förvärvsinkomster.

Försöket har med all tydlighet lyft fram problemen med att samordna arbetsinkomsterna och den sociala tryggheten. Samordningen leder inte bara till en mängd extra administrativt arbete utan får också klienten att känna sig villrådig. Samordningen av förmånerna behöver enligt utskottets mening förbättras för att uppmuntra till jobb. I stället för att utgå från utkomststödet vore det bättre att i samordningen av förvärvsinkomsterna och den sociala tryggheten ta fasta på de primära förmånerna, arbetslöshetsförmånerna och bostadsbidraget. Då skulle inte heller återkrav behövas så ofta och beroendet av utkomststöd minska.

Utskottet understryker vikten av fortsatt bevakning av försökslagens effekter under förlängningstiden.

Förslag till beslut

Med stöd av det ovan anförda föreslår social- och hälsovårdsutskottet

att lagförslagen godkänns utan ändringar.

Helsingfors den 6 oktober 2006

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Valto Koski /sd
vordf. Eero Akaan-Penttilä /saml
medl. Anneli Kiljunen /sd
Marjaana Koskinen /sd
Pehr Löf /sv
Riikka Moilanen-Savolainen /cent
Aila Paloniemi /cent
Leena Rauhala /kd

Juha Rehula /cent
Arto Seppälä /sd
Tapani Tölli /cent
Raija Vahasalo /saml
Erkki Virtanen /vänst
Tuula Väättäinen /sd
ers. Ulla Anttila /gröna
Terhi Peltokorpi /cent.

Sekreterare var

utskottsråd Eila Mäkipää.